

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG LEGFELSŐBB BÍRÓSÁGA

Bfv.II.527/2011/5.szám

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága Budapesten, a 2011. december 1. napján tartott nyilvános ülésen meghozta a következő

v é g z é s t :

*A különösen nagy kárt okozó csalás büntettének kísérlete és más bűncselekmény miatt folyamatban volt büntetőügyben az **I. r.** és a **II. r.** terhelt védője által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálva a Fővárosi Bíróság 1.B.225/1998/87. számú ítéletét és a Fővárosi Ítéltábla 3.Bf.259/2003/9. számú ítéletét az I. r. és a II. r. terhelt tekintetében hatályában fenntartja.*

A végzés ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s

I. A Fővárosi Bíróság a 2002. november 25-én kihirdetett 1.B.225/1998/87. számú ítéletével:

az I. r. terheltet bűnösnek mondta ki:

a Btk. 290. §-a (1) bekezdésének b) és d) pontjában meghatározott és aszerint büntetendő társtettesként elkövetett csődbüntettben (tá. A/2/a-m. pontja),

a Btk. 319. §-ának (1) bekezdésében meghatározott, a (3) bekezdésének b) pontja szerint minősülő és büntetendő társtettesként elkövetett jelentős vagyoni hátrányt okozó hűtlen kezelés büntetettében (tá. A/1/a-b. pontja),

a Btk. 310/B. §-ának (1) bekezdésében meghatározott, az (5) bekezdése szerint minősülő és büntetendő társtettesként elkövetett a társadalombiztosítási járulékbevételt különösen nagy mértékben csökkentő járulékfizetési kötelezettség megsértése büntetettében (tá. A/3. pontja),

4 rb. - 2 esetben bűnsegédként, 1 esetben folytatólagosan elkövetett - a Btk. 318. §-ának (1) bekezdésében meghatározott, a (6) bekezdésének a) pontja szerint minősülő és büntetendő különösen nagy kárt okozó csalás büntetettének kísérletében (tá. A/1-2-3/a-b. és 5. pontja), valamint

1 rb., a Btk. 318. §-ának (1) bekezdésében meghatározott, a (2) bekezdésének c) pontjára figyelemmel, a (6) bekezdésének b) pontja szerint minősülő és büntetendő jelentős kárt okozó üzletszerűen elkövetett csalás büntetettének kísérletében (tá. A/4. pontja).

Ezért őt halmazati büntetésül - végrehajtásában 4 év próbaidőre felfüggesztett - 2 év börtönre, 2 millió forint pénzmellékbüntetésre és 5 évre a gazdálkodó szervezetnél betöltendő tisztségviseléstől eltiltásra ítélte.

Ellenben az ellene 1 rb. adócsalás vétsége és 3 rb. számviteli fegyelem megsértésének vétsége miatt emelt vád alól felmentette;

a II. r. terheltet bűnösnek mondta ki:

a Btk. 290. §-a (1) bekezdésének b) és d) pontjában meghatározott és aszerint büntetendő - részben társtettesként - elkövetett csődbüntetttben (tá. A/2/a-m. pontja és tá. 3. pontja),

a Btk. 319. §-ának (1) bekezdésében meghatározott, a (3) bekezdésének b) pontja szerint minősülő és büntetendő társtettesként elkövetett jelentős vagyoni hátrányt okozó hűtlen kezelés büntetettében (tá. A/1/a-b. pontja),

a Btk. 310/B. §-ának (1) bekezdésében meghatározott, az (5) bekezdése szerint minősülő és büntetendő társtettesként elkövetett, a társadalombiztosítási járulékbevételt különösen nagy mértékben csökkentő járulékfizetési kötelezettség megsértése büntetettében (tá. A/3. pontja),

2 rb., a Btk. 318. §-ának (1) bekezdésében meghatározott, a (6) bekezdésének a) pontja szerint minősülő különösen nagy kárt okozó csalás büntetettének kísérletében (tá. A/1-2. pontja), valamint

a Btk. 318. §-ának (1) bekezdésében meghatározott, a (2) bekezdésének c) pontjára figyelemmel, a (6) bekezdésének b) pontja szerint minősülő és büntetendő jelentős kárt okozó üzletszerűen, bűnsegédként elkövetett csalás büntetettének kísérletében (tá. 4. pontja).

Ezért őt halmazati büntetésül - végrehajtásában 4 év próbaidőre felfüggesztett - 2 év börtönre, 2 millió forint pénzmellékbüntetésre és 5 évre a gazdálkodó szervezetnél betöltendő

tisztségviseléstől eltiltásra ítélte.

Ellenben az ellene 1 rb. adócsalás vétsége és 2 rb. számviteli fegyelem megsértésének vétsége miatt emelt vád alól felmentette.

A terheltek és védőik által felmentésért és enyhítésért bejelentett fellebbezés folytán másodfokon eljáró Fővárosi Ítéltábla a 2004. június 3-án tartott nyilvános ülésen kihirdetett 3.Bf.259/2003/9. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét az I. r. és a II. r. terhelteket érintő részében megváltoztatta az alábbiak szerint:

a csődbüntettként értékelt cselekmények közül a tényállás 2/a. és 2/d. pontjában foglalt magatartásokat 1 rb. különösen nagy kárt okozó, társtettesként, folytatólagosan elkövetett csalás büntetésének;

az I. r. terhelt terhére a tényállás 2/m. pontjában a csődbüntett részeként megállapított cselekményt kisebb értékre elkövetett sikkasztás vétségének minősítette.

I. és II. r. terheltnek a tényállás B/1., B/2., B/3/a-b., B/4. és B/5. pontjaiban foglalt cselekményét 1 rb. különösen nagy kárt okozó, folytatólagosan, társtettesként elkövetett csalás büntette kísérletének minősítette. Egyebekben a büntetőjogi főkérdések tekintetében az elsőfokú bíróság ítéletét az I. és II. r. terhelteket érintően helybenhagyta.

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást - egyebek mellett - kiegészítette azzal, hogy az I. r. és a II. r. terheltek az M. Rt. igazgatóságának tagjaiként mindketten a gazdasági társaság törvényes vagyonkezelői voltak. Ezt az ÁVÜ a szerződéstől való elállást követően továbbra is hallgatólagosan tudomásul vette.

Az ítéltábla ezzel összefüggésében a jogi indokolás körében kifejtette, hogy I. r. terhelt, mint az M. Rt. igazgatóságának elnöke, a II. r. terhelt pedig, mint az Rt. vezérigazgatója, a törvényben meghatározott vagyonkezelői kötelezettséggel rendelkeztek. Harmadik személyek előtt képviseleti jogosultságuk volt és munkáltatói jogokat gyakoroltak. Az ÁVÜ a privatizációs szerződéstől elállást követően tudomásul vette a terheltek folyamatos vagyonkezelői tevékenységét. Vagyonkezelői felelősségük ezért akkor is megállapítható, ha a vezetői tisztségek cégbíróági bejegyzésére nem került sor, mivel ezt a jogkört mindkét terhelt az Rt. közgyűlési határozata alapján gyakorolta.

A terheltek az M. Rt. vagyonának tulajdonjogát nem szerezték meg, mivel a szerződés szerinti teljesítés nem történt meg. Ezt a privatizációs szerződés is rögzíti. Nem vitás, hogy idegen vagyonkezelői voltak, így a hűtlen kezelés alanyi oldalának a hiánya fel sem vetődhet.

Amikor a terheltek az M. Rt. fizetéseképtelenné válását - 1994.

január 24. napját - megelőzően 1993. november 22-én, az M. Rt. igazgatóságának elnökeként és vezérigazgatójaként a gazdasági társaság két balatoni ingatlanát a társaság vagyoni érdekeivel ellentétes feltételek mellett, a piaci árnál lényegesen alacsonyabb áron értékesítették, ezzel az idegen vagyon kezeléséből folyó kötelezettségeiket megszegték. Cselekményükkel egymás tevékenységéről tudva, közösen a gazdasági társaságnak 1 millió forintot meghaladó, de 5 millió forintot el nem érő vagyoni hátrányt okoztak, ezért cselekményük az elkövetéskor hatályos törvény alapján jelentős vagyoni hátrány okozásával elkövetett hűtlen kezelés bűncselekményének minősült.

A tényállás A/2/b-c. és e-l. pontjaiban írt cselekményeket helyesen minősítette az elsőfokú bíróság csődbüntettként.

Téves az a védői álláspont, amely szerint az Rt. vagyonával való rendelkezési jogosultság azért nem állapítható meg a terheltek esetében, mert az Rt. közgyűlési határozata utóbb megsemmisítésre került. A terheltek vagyonnal való rendelkezési jogosultságát a privatizációs szerződés, a közgyűlési határozat és a velük kötött munkaszerződés egyaránt igazolja. Annak a körülménynek, hogy a jogosultság utólag megszűnt, a cselekmények elkövetési idejére nincs kihatása. Mindezek alapján az elsőfokú bíróság helyesen minősítette a terhelteknek a tényállás A/2. pontjában - az a., a d. és az m. pont kivételével - rögzített cselekményeit társtettesként elkövetett csődbüntettnek.

A tényállás A/2/a. és d. pontjában írt cselekmények kapcsán azonban az volt megállapítható, hogy egyrészt az M. Rt. külkereskedelmi tevékenységet nem végzett, másrészt a tényállásban írt tanulmányra az Rt.-nek nem volt szüksége, az az iratok között nem volt fellelhető, és a másolati példányt sem tudta utóbb senki bemutatni. A terheltek megtévesztő magatartása e cselekmények kapcsán nem a hitelezői igények kielégítésének a megghiúsítására irányult, hanem az M. Rt. szándékos tévedésbe ejtésére és tévedésben tartására, emellett jogtalan haszon szerzésére és kár okozására. Miután a két ugyanolyan cselekmény megvalósítására azonos akarat-elhatározással, rövid időközben került sor, e cselekmények a folytatólagosság egységébe tartoznak. Mindezek alapján a másodfokú bíróság - az összesen 21.650.000 forint kárösszegre figyelemmel - az I. és a II. r. terheltnék a tényállás A/2/a. és A/2/d. pontjában írt cselekményét 1 rb., a Btk. 318. §-ának (1) bekezdésében meghatározott, a (6) bekezdésének a) pontja szerint minősülő és büntetendő különösen nagy kárt okozó társtettesként, folytatólagosan elkövetett csalás büntetnének minősítette.

A másodfokú bíróság a tényállás A/2/m. alpontjában írt cselekményt pedig csődbüntett helyett a Btk. 317. §-ának (1) bekezdésében meghatározott, a (2) bekezdése szerint minősülő és büntetendő

kisebb értékre elkövetett sikkasztás vétségének minősítette, tekintettel arra, hogy az I. r. terhelt az M. Rt. kisáruházának az Ő. K.-tól átvett 142.000 forint napi bevételét jogtalanul eltulajdonította.

A tényállás B/1-5. pontjaiban írt cselekmények alapján az állapítható meg, hogy az I. és a II. r. terhelt - mint a Btk. 310/B. §-ának (5) bekezdése szerint rendelkezni jogosult személyek - a társadalombiztosítási járulékbevételről különösen nagy mértékben csökkentő társadalombiztosítási járulékfizetési kötelezettség megsértésének büntetetté elkövettek. Az irányadó tényállás szerint a saját döntésük (önhibájuk) alapján szándékosan mulasztották el a kifizetett bérekből levont társadalombiztosítási járulékok befizetését. Azzal szemben más fizetési kötelezettségeket helyeztek előtérbe. Az Rt. pénzügyi osztályán dolgozókkal egyértelműen azt közölték, hogy megtiltják a dolgozóktól társadalombiztosítási járulék címén levont összegnek a befizetését. A terheltek mulasztásának nem objektív okai voltak, ezért a megállapított tényállás alapján az önhiba nem kérdőjelezhető meg.

A tényállás B/1-5. pontjában írt cselekmények kapcsán rámutatott a másodfokú bíróság arra, hogy a fiktív értékesítési szerződések nem lehetnek tárgyai az általános forgalmi adónak, így a védő érvelésével szemben nem is merülhetett fel annak vizsgálata, hogy kár egyáltalán bekövetkezhetett volna-e. Miután az adóhatóság a jogtalan visszaigényléseket észlelte, és ezért azok visszautalását megtagadta, alaptalan az a védelmi hivatkozás, hogy az adóhatóság a teljes körű vizsgálat során rendellenességet nem észlelt.

Rámutatott még a másodfokon eljáró bíróság arra, hogy a terheltek cselekményének az értékelése körében az elkövetéskor hatályban lévő jogszabályok alkalmazásának van helye, miután azok összhatásukban a terheltekre nézve kedvezőbb elbírálást eredményeznek.

Rögzítette végül a Fővárosi Fellebbviteli Főügyészség indítványával egyezően, hogy az elsőfokú bíróság a terheltekkel szemben eltúlzottan enyhe büntetést szabott ki, amelynek súlyosítására kizárólag a súlyosítási tilalmat feloldó ügyészi fellebbezés hiányában nem került sor.

II. A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen az I. r. és a II. r. terhelt védője nyújtott be felülvizsgálati indítványt a Be. 416. §-a (1) bekezdésének a) és b) pontja alapján.

Aszerint az eljáró bíróságok a tényállást nem tárták fel maradéktalanul. A könyvszakértők véleményében is megállapított irathianyra figyelemmel a vádirat részleges és hiányos iratdokumentáción alapul. A teljes iratanyag a lefoglalás időpontjában még megvolt, a hiány a szabálytalan iratkiadás folytán utóbb állt elő. A terheltek számára az érdemi védekezést

lehetetlenné tették azzal, hogy a nyomozó hatóság a lefoglalt iratokat a felszámolónak adta ki tételes jegyzék nélkül. Nem vették figyelembe a védők által becsatolt igazságügyi könyvszakértői véleményt. Figyelman kívül hagyták az eladásra került ingatlanok forgalmi értékének meghatározásakor az ingatlanokat terhelő jelzálogjogokat, amelyek mindenképpen értékcsökkentő tényezőknek számítanak. A védelem tanúit a bíróságok nem hallgatták meg. Ugyanakkor olyan tanúk vallomását vették figyelembe, akik a tárgyaláson nem jelentek meg, és vallomásukat felolvasás útján tették a tárgyalás anyagává. A tanúvallomások között fennálló ellentmondásokat az eljárás során nem oldották fel. Mindezzel megszegték a Be. szabályait.

A védő szerint a hűtlen kezelés megállapítására tényállási elem hiányában törvénysértően került sor, mivel egyrészről nem állapítható meg, hogy a terheltek idegen vagyron kezelésével voltak felruházva, másrészről az sem, hogy bármiféle vagyoni hátrány okozása történt.

A csődbüntett megállapítására nem csupán az alanyi oldal hiánya, hanem az eredményre is kiterjedő szándékosság hiánya miatt sem kerülhetett volna sor. Mindemellett a terheltek felelősségének megállapítására a társadalombiztosítási járulékfizetési kötelezettség megsértésében, a csalás büntettségében, valamint a sikkasztás vétségében ugyancsak megalapozatlanul, iratellenes ténymegállapítások alapján került sor.

A védő mindezek alapján azt indítványozta, hogy a Legfelsőbb Bíróság a marasztaló jogerős döntést változtassa meg és a terhelteket az ellenük emelt vádak alól részben bűncselekmény, részben bizonyítottság hiányában mentse fel.

A Legfőbb Ügyészség a BF.1665/2011. számú átiratában a védő felülvizsgálati indítványát részben törvényben kizártnak, részben alaptalannak tartotta.

Az indítvány egyrészről a tényállás felderítetlenségét, megalapozatlanságát és a bizonyítékok mérlegelését támadja, amelyre a felülvizsgálati eljárásban nem kerülhet sor.

A védő emellett - részben a nyomozás során elkövetett - olyan - ún. relatív - eljárási szabálysértésekre hivatkozik, amelyek a felülvizsgálat alapjául szolgáló eljárási szabálysértések taxációja folytán - Be. 416. §-ának c) pontjára figyelemmel - ugyancsak nem alapozhatják meg a felülvizsgálatot.

A Legfőbb Ügyészség szerint a büntető anyagi jog szabályainak a megsértésére hivatkozó részében a felülvizsgálati indítvány alaptalan. Az I. r. terhelt az M. Rt. igazgatóságának elnökeként,

míg a II. r. terhelte az Rt. vezérigazgatójaként vagyonkezelői kötelezettséggel rendelkezett, képviseleti jogosultsága volt harmadik személyek előtt, munkáltatói jogokat gyakorolt. A terheltek a vagyonkezelői, a képviselői, illetve a munkáltatói jogosítványukat ténylegesen gyakorolták és munkaviszonyukat sem szüntették meg annak ellenére, hogy az AVÜ a szerződéstől elállt.

Az irányadó tényállás alapján kétséget kizáróan megállapítható, hogy a terheltek az M. Rt. két balatoni ingatlanát a gazdasági társaság vagyoni érdekeivel ellentétes feltételek mellett, a piaci ártól lényegesen alacsonyabb vételáron értékesítették, és ezzel vagyoni hátrányt okoztak.

A csődbüntett kapcsán helyesen állapították meg, hogy a terheltek a vagyonnal való rendelkezési jogosultságukat oly módon gyakorolták, hogy az nem a cég gazdasági érdekeit szolgálta. A sorozatos szerződéskötések minden esetben azzal a következménnyel jártak, hogy az M. Rt. vagyonát elvonták. A terheltek a cselekményeiket az M. Rt. gazdálkodási körülményeinek ismeretében, később pedig már a fizetéseképtelenség, majd a felszámolási eljárás elrendelésének a tudatában fejtették ki.

A terheltek bűnösségének a megállapítására valamennyi terhükre rótt cselekményben a büntető anyagi jog szabályainak a megsértése nélkül került sor, és a kiszabott büntetés is törvényes.

A bíróságok az indokolási kötelezettségüket teljesítették és a felülvizsgálatot megalapozó egyéb eljárási szabálysértést sem követtek el.

A Legfőbb Ügyészség ezért azt indítványozta, hogy a Legfelsőbb Bíróság a marasztaló jogerős határozatot a felülvizsgálattal érintett terheltek tekintetében hatályában tartsa fenn.

A Legfelsőbb Bíróság a Be. 420. §-ának (1) bekezdése és a Be. 424. §-ának (1) bekezdése alapján nyilvános ülést tartott, amelyen a védő a felülvizsgálati indítványát fenntartotta és azzal egyező indítványt tett.

Kiemelte, hogy mind a hűtlen kezelés büntettét, mind a csődbüntettet csak a törvényben meghatározott kvalifikációval rendelkező speciális alany követheti el.

A hűtlen kezelés alanya csak az idegen vagyon kezelésével feljogosított, azzal rendelkezni jogosult személy lehet. A terheltek azonban a saját tulajdonukat, a saját vagyonukat kezelték, vagy legalábbis ebben a tudatban jártak el.

A speciális alanyra vonatkozó, a Btk. 291/A. §-ának (1)

bekezdésében foglalt rendelkezés folytán a csődbüntettet csak az követheti el, aki a gazdasági társaság képviselőjére a cégjegyzék alapján jogosult. A cégbíróság utólag bejegyzett adataira figyelemmel az elkövetés időszakában a terheltek nem voltak az M. Rt. képviselői, s csak az utólagos bejegyzés teremtett világos jogi helyzetet. Az elkövetéskor nem állt fenn a bűncselekmény alanyi feltétele. Akkor L. L. volt a vezérigazgató. Ha a terheltek a megfelelő jogosultság nélkül jártak el, akkor terhükre legfeljebb más bűncselekmény volna megállapítható, de a csődbüntett nem. Valójában a megbízás nélküli ügyvitel körében értékelhető a terheltek magatartása.

A csalás célzatos bűncselekmény, a károkozás tekintetében azonban a terheltek eshetőleges szándékossága sem állapítható meg, legfeljebb a gondatlansága. Emellett tévedésbe ejtés sem valósult meg. A felszámolási eljáráshoz kapcsolódóan utóbb a Legfelsőbb Bíróság úgy döntött, hogy a terheltek munkabér-követelése jogos volt, ezért, mint regisztrált hitelezői igényt, a felszámolási eljárásban figyelembe kell venni.

Végül a járulékfizetési kötelezettség elmulasztásában a terhelteket önhiba nem terhelte. Nem volt olyan mértékű bevételük, illetve jövedelmük, amelyből azt teljesíteni tudták volna. Több egyenrangú fizetési kötelezettségük állt fenn. Azáltal, hogy az egyiket teljesítették (a munkabéreket kifizették), a másik kötelezettségük teljesítésére már nem maradtak pénzeszközeik.

A legfőbb ügyész képviselője az írásbeli átiratában foglaltakat fenntartotta. Rámutatott, hogy az önhiba nem tudattartalom, hanem ténykérdés, amit az iratokból meg lehetett állapítani.

A hűtlen kezelés és a csődbüntett alanyiségének megállapítása körében nem releváns, hogy az elkövetés időszakában a cégbírósági bejegyzés nem történt meg. A terheltek a részvénytársaság közgyűlésének határozata és az ÁVÜ rendelkezése alapján a vagyonnal való rendelkezésre jogosultak voltak.

Egyébként pedig a terheltek rosszhiszeműsége a Cstv. tételes jogi rendelkezése alapján is megállapítható. A Cstv. 40. §-ának (3) bekezdése szerint ugyanis: ha az adós a vele összefonódásban (Ptk. 685/B. §) levő gazdálkodó szervezettel, továbbá ha a gazdálkodó szervezet a tagjával vagy vezető tisztségviselőjével, illetve annak hozzátartozójával köt szerződést, az (1) bekezdés a) és b) pontjainak alkalmazásában a rosszhiszeműséget, illetőleg az ingyenességet vélelmezni kell. Ugyancsak vélelmezni kell a rosszhiszeműséget és az ingyenességet az egymással közvetlen vagy közvetett összefonódásban nem álló, de azonos személy vagy gazdálkodó szervezet befolyása alatt működő gazdálkodó szervezetek egymás közti szerződéskötése esetén.

Összességében pedig az állapítható meg, hogy a védő a felülvizsgálati indítványában nem hivatkozott olyan új érvre vagy körülményre, amelyet az alapeljárásban már ne értékeltek volna.

Az I. r. terhelt a nyilvános ülésen a két balatoni ingatlan eladásával összefüggésben megismételte, hogy azok értékének a megállapítására megalapozatlanul került sor. A balatonlellei ingatlanhoz a vevő úgy tudott hozzájutni, hogy a felszámolónak a rajta lévő jelzálogjog kiváltásához szükséges összeget megfizette, s azután a felszámoló a részére kiadta. A balatonfűzfői ingatlan pedig a vételárának visszafizetése ellenében a felszámoló birtokába került vissza.

A társadalombiztosítási járulékfizetési kötelezettség elmulasztásával összefüggésben az I. r. terhelt előadta, hogy maguk is végeztek számításokat. A nettó munkabérhez hozzáadták mindazokat a terheket, amelyek a nettó bérek vonzatát jelentették és az így kiszámolt bruttó összeg lényegesen meghaladta az összes bevételüket. Nem helyes tehát az ítéletben az a megállapítás, amely szerint a nettó bérek terheinek a megfizetéséhez szükséges pénzüsszeggel rendelkeztek.

Mindemellett annak érdekében, hogy az M. Rt. működését biztosítsák, vásároltak, kifizették a megrendelőket, a szolgáltatókat, stb. Ennek a költségét nem az Rt. termelte ki, hanem ő és a felesége finanszírozta saját forrásból, több százmillió forint összegben.

A részvénytársaság már a vásárlásakor csődhelyzetben volt, ők mentették meg ideig-óráig. Nem követtek el bűncselekményt.

A II. r. terhelt előadta, hogy jogos bérkövetelésük a felszámolási eljárás során megállapítást nyert. Azt jogszerűen kérték, de eredménytelenül, így 1994-95-ben gyakorlatilag ingyen dolgoztak, s ezzel mintegy 15 millió forintot buktak el.

Az M. Rt.-nek egyetlen értékes ingatlana volt, a raktáringatlan. Annak értékesítéséből a hitelezői igények nagyobb része teljes mértékben ki lett elégítve. Férjével együtt mindent megtettek a gazdasági társaság reorganizációjáért és a munkavállalók, valamint a hitelezők érdekeinek a védelméért.

A tényállás szerint a csődbüntett elkövetésére az 1993-1996-os években került sor. Akkor még egészen más volt a bírósági gyakorlat, mint napjainkban. Az ügyész a Cstv. olyan rendelkezésére utalt, amely csak 2006-ban került be a törvénybe.

A BH 2001/134. számú döntés I. pontja szerint: abban a kérdésben, hogy kit (kiket) kell egy cég képviselőjére (cégjegyzésre) jogosultnak tekinteni, elsősorban a cégjegyzék ad eligazítást,

márpedig ő és a férje a vádbeli időszakban a részvénytársaságnak nem volt a cégjegyzék szerint képviselője, illetve ügyvezetésre jogosult tisztségviselője. Hasonló értelmű rendelkezéseket tartalmaznak a BH 2000/228. valamint BH 1997/406. szám alatt közzétett eseti döntések is.

III. A Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott határozatot az abban rögzített tényállás alapul vétele mellett egyrészt a felülvizsgálati indítványban megjelölt - a Be. 416. §-a (1) bekezdésének a) és b) pontjában meghatározott - okból, valamint - a Be. 416. §-a (1) bekezdésének c) pontjában írt eljárásjogi felülvizsgálati okok tekintetében - hivatalból [Be. 423. § (4)-(5) bek.] bírálta felül.

Ennek során a felülvizsgálati indítványt részben a törvényben kizártnak, részben alaptalannak, a Legfőbb Ügyészség nyilatkozatát alaposnak találta.

1. a)

Felülvizsgálati indítványában a védő - a Be. 416. §-a (1) bekezdésének a) pontjára hivatkozással - elsősorban a megállapított tényállást támadja, a bizonyítékok értékelését sérelmezi.

A felülvizsgálat olyan rendkívüli jogorvoslat, amelyre csak a törvényben pontosan meghatározott feltételek esetén nyílik lehetőség. A felülvizsgálati eljárásban a tényálláshoz kötöttség érvényesül. A tényállás helyessége, az ítélet megalapozottsága, a bizonyítékok értékelése nem vizsgálható és nem bírálható felül. A Be. 423. §-a (1) bekezdésének második mondata szerint a felülvizsgálati indítványban a jogerős határozat által megállapított tényállás nem támadható. A felülvizsgálati eljárásban a jogerős ítéletben megállapított tényállástól eltérő tényállás megállapítására ennél fogva nem kerülhet sor és ilyen eltérő tényállás megállapítása érdekében a jogerős döntés hatályon kívül helyezésére sincs törvényes lehetőség.

Mivel a tényállás támadása alapján nincs helye felülvizsgálatnak, e körben a védő indítványa a törvényben kizárt indítvány.

b)

A védő a jogerős ítéletben megállapított tényállástól eltérő tényállás megállapítása érdekében a nyomozás során és a bírósági eljárásban elkövetett eljárási szabálysértésekre is hivatkozott. Álláspontja szerint a büntetőjogi felelősség megállapítása körében lényeges kérdések tekintetében ezek folytán is megkérdőjelezhető a jogerős ítéletben megállapított tényállás megalapozottsága.

A felülvizsgálati indítvány utóbbi érveinek a vizsgálatával összefüggésben a Legfelsőbb Bíróság abból indult ki, hogy

felülvizsgálatnak a Be. 416. §-a (1) bekezdésének c) pontja alapján kizárólag a Be. 373. §-a (1) bekezdésének I. b) vagy c) pontjában, illetve II-IV. pontjában pontosan meghatározott, kimerítően felsorolt eljárási szabálysértések esetén van helye.

A védő a felülvizsgálati indítványában ilyen, a felülvizsgálatot megalapozó (ún. abszolút) eljárási szabálysértésre nem hivatkozott. A nyomozás során elkövetett esetleges eljárási szabálysértések nem képezhetik felülvizsgálat tárgyát, a bizonyítás szabályainak a megszegése a bírósági eljárásban pedig legfeljebb olyan, ún. relatív eljárási szabálysértésnek minősülhet, amelynek alapján felülvizsgálatnak ugyancsak nincs helye. Ezért a felülvizsgálati indítvány e körben is a törvényben kizárt indítvány.

2.

A Be. 416. §-a (1) bekezdésének a) pontja szerint felülvizsgálatnak a bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen akkor van helye, ha a terhelt felmentésére vagy az eljárás megszüntetésére, illetve a terhelt bűnösségének megállapítására, továbbá kényszergyógykezelésének elrendelésére a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt került sor. Erre figyelemmel felülvizsgálati okra hivatkozott a védő, amikor azt állította, hogy a terhelték bűnösségének kimondására valamennyi terhükre rótt bűncselekményben a büntető anyagi jog szabályainak a megsértése miatt került sor.

A Legfelsőbb Bíróság e körben a felülvizsgálati indítványt - a legfőbb ügyész átiratában foglalt érveléssel egyetértésben - az alább kifejtendők szerint alaptalannak tartotta.

a)

Az alapügyben eljáró bíróságok helyes, részletes és teljes körű jogi érveléssel állapították meg, hogy az I. r. és a II. r. terhelt, mint idegen vagyon kezelésével megbízott személyek rendelkeztek az M. Rt. vagyonával (tá. A/1/a-b. pontja). Maguk a terhelték sem vonták kétségbe, hogy éveken keresztül megfelelő felhatalmazás (értsd vagyonkezelési megbízás) nélkül működtették volna a gazdasági társaságot. Kizárólag arra hivatkoztak, hogy e körben a formális cégbejegyzésnek van perdöntő jelentősége. S mivel az a vádbeli időszakban hiányzott, így ők vagyonkezelőnek sem minősülhetnek.

A Legfelsőbb Bíróság a kérdés eldöntésénél abból indult ki, hogy a felülvizsgálat alapjául szolgáló ügyben az I. r. és a II. r. terhelt a vagyonkezelői kötelezettséget az ÁVÜ-vel kötött privatizációs szerződés, a Rt. közgyűlésének döntése, illetve az ÁVÜ által a terheltékkel kötött munkaszerződés alapján jogszerűen gyakorolták már azt megelőzően, hogy vezető tisztségviselői minőségük cégbejegyzésére sor kerülhetett volna. A terhelték

vagyonkezelői kötelezettségét tehát - amint azt az alapügyben eljárt bíróságok helyesen megállapították - az M. Rt. társasági szerződése, és emellett maga a privatizációs szerződés, valamint az ÁVÜ-vel kötött munkaszerződés létesítette.

A terheltek másik irányú védekezése szerint ők, mint az M. Rt. tulajdonosai, a gazdasági társaság vagyonával, mint sajátjukkal, a belátásuk szerint szabadon rendelkezhetnek. A társaság vagyona a számukra nem volt idegen vagyon.

E körben a Legfelsőbb Bíróság csupán arra utal, hogy a gazdasági társaság tulajdonosai csak a Gt. szabályai, és ennek keretei között a társasági szerződés rendelkezései, valamint a gazdasági társaság belső ügyrendje szerint rendelkezhetnek a társaság vagyonával. A terheltek az M. Rt. átalakulását követően annak részvényeit szerezték meg (illetve kívánták megszerezni). A részvénytulajdonlás azonban csak a gazdasági társaság közgyűlésén (taggyűlésén) jogosítja fel a részvény tulajdonosát a tagsági jogok gyakorlására. A gazdasági társaság azonban a tagjaitól elkülönülő önálló jogalany, amelynek vagyona a tagok számára idegen vagyon.

b)

A felülvizsgálati indítvány érveitől eltérően a fentiekhez hasonló elvek mentén határozható meg a bűncselekmény-alanyiság a csődbüntett körében.

Az elkövetéskor hatályban volt Btk. 291/A. §-ának (1) bekezdésében foglalt értelmező rendelkezés szerint: a 290. és a 291. §-ban meghatározott bűncselekményt tettesként az követi el, aki a gazdálkodó szervezet (adós) vagyonával vagy annak egy részével rendelkezni jogosult, akkor is, ha a fizetéseképtelenség, a vagyon csökkenése a gazdálkodó szervezet (adós) vonatkozásában áll fenn, és a tettes a gazdálkodó szervezet (adós) hitelezőjének kielégítését hiúsítja meg.

A terheltek, mint az M. Rt. vagyonának kezelésével a fentebb kifejtettek szerint megbízott személyek, e megbízásuk keretei közötti rendelkezésekkel vonták el az M. Rt. vagyonát a tényállásban részletezettek szerint.

A vezető tisztségviselők cégbíróági bejegyzésének elmaradása a Btk. e rendelkezésének az alkalmazása körében ugyancsak nem releváns. Utal azonban egyidejűleg a Legfelsőbb Bíróság a Btk. 291/A. §-ának (2) bekezdésében foglalt rendelkezésre is. Aszerint az (1) bekezdést akkor is alkalmazni kell, ha a vagyonnal történő rendelkezés alapjául szolgáló jogügylet érvénytelen.

Az utóbbi rendelkezés is alátámasztja azt a helyes és következetes gyakorlatot, hogy érvényes jogcím hiányában is megállapítható a csődbűncselekmény-alanyiség. E rendelkezés alkalmazására azonban az alapul fekvő büntetőügyben nem volt szükség.

c)

Az irányadó tényállás A/3. pontjában írt tényállás megállapítása során az eljáró bíróságok körültekintően vizsgálták, hogy megállapítható-e az önhiba a terheltek cselekményei kapcsán. Azt állapították meg, hogy 1993. május 14. és 1996. május 23. napja között (tehát három éven keresztül) a dolgozóknak kifizetett béreik után a tőlük levont tb-járulék összegét 65.700.372. forintban jelölték meg és ezt vallották be az Egészségbiztosítási Pénztárhoz.

A Legfelsőbb Bíróság előjáróban utal rá, hogy az a tény, hogy a terheltek három éven keresztül kifizették a béreket, ám ezalatt rendszeresen elmulasztották a tb-járulék befizetését és csak 13.936.440 forint járulékot fizettek be, önmagában is alapul szolgálhatna a vizsgált bűncselekmény tényállásában szereplő önhiba megállapításához. A bíróságok azonban a pénzforgalmi bizonylatok és a bankszámlák, mint okirati bizonyítékok alapján tényként azt állapították meg, hogy a terheltek más fizetési kötelezettségeiket helyezték előtérbe. Az M. Rt. pénzügyi osztályán dolgozókkal egyértelműen azt közölték, hogy megtiltják a dolgozóktól tb-járulék címén levont összegnek a befizetését. Emellett tényként azt is megállapították, hogy a vizsgált időszak 164.869.277 forint készpénz-forgalma is megfelelő fedezetet biztosíthatott volna a társadalombiztosítási járulékok folyamatos befizetésére. Ilyen tények mellett az a hivatkozás, hogy az I. r. terhelt utólagos számítása szerint az M. Rt. pénzeszközei nem nyújtottak megfelelő fedezetet a járulék-fizetési kötelezettség folyamatos teljesítéséhez és az M. Rt. működését az I. és II.r. terhelt több 100 millió forint összegben saját forrásból finanszírozta, a bűnösség megállapítását - tényálláshoz kötöttség folytán - nem kérdőjelezheti meg.

A Btk. 310/B. §-ának (5) bekezdése szerint: ha a fizetésre kötelezett nem természetes személy, az (1)-(3) bekezdésben meghatározott bűncselekményt tettesként a járulékfizetés teljesítéséről rendelkezni jogosult személy követheti el. E rendelkezésre figyelemmel állapította meg mindkét fokon eljáró bíróság, hogy a bűncselekményt mind az I. r., mind a II. r. terhelt a járulékfizetésről rendelkezni jogosult személyként szándékegységben, közösen hajtotta végre. Ezért - az elvont járulék összegére figyelemmel - helyesen minősítették azt társtettesként elkövetett, a társadalombiztosítási járulékbevétel különösen nagy mértékben csökkentő járulékfizetési kötelezettség megsértése büntettének [Btk. 310/B. § (1) és (3) bek.].

d)

Az eljáró bíróságok hasonlóképpen törvényesen minősítették a tényállás B/1-5. pontjában írt cselekményeket különösen nagy kárt okozó folytatólagosan, társtettesként elkövetett csalás bűntette kísérletének. Amint arra már a másodfokú bíróság is rámutatott, a fiktív értékesítési szerződések nem lehetnek tárgyai az általános forgalmi adónak, így a védő érvelésével szemben nem is merülhetett fel annak vizsgálata, hogy kár egyáltalán bekövetkezhetett volna-e. Miután az adóhatóság a jogtalan visszaigényléseket észlelte, ezért azok visszautalását megtagadta.

e)

A Legfelsőbb Bíróság hasonlóképpen helyesnek találta a tényállás A/2/a., A/2/d. és A/2/m. pontjában részletezett cselekmények jogi minősítését.

Ezek kapcsán utal arra, hogy a rendszeres jogtalan haszonszerzés célzata, és ezzel a Btk. 137. §-ának 9. pontjában meghatározott üzletszerű elkövetés a terheltek terhére megállapított valamennyi cselekmény kapcsán megállapítható.

E cselekmények minősítése során az eljáró bíróságok helyesen alkalmazták az elkövetéskor hatályos jogszabályokat.

3.

A védő a felülvizsgálati indítványában hivatkozott végül a Be. 416. §-a (1) bekezdésének b) pontjára is.

A Be. 416. §-a (1) bekezdésének b) pontja alapján a bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen akkor van helye felülvizsgálatnak, ha a bűncselekmény törvénysértő minősítése, a büntetőjog más szabályának megsértése miatt törvénysértő büntetést szabtak ki, vagy törvénysértő intézkedést alkalmaztak.

A büntetés vagy az intézkedés akkor törvénysértő, ha a kiszabásának, illetve alkalmazásának a feltételeit meghatározó törvényi rendelkezésekkel ellentétes. Így pl. törvénysértő a büntetés, ha a bíróság a büntetési tétel kereteit meghaladó tartamú szabadságvesztést szabott ki, vagy a törvényi feltételek hiányában szabott ki valamely büntetést.

Az I. r. és a II. r. terhelttel szemben a 2 év - végrehajtásában próbaidőre felfüggesztett - börtön és a mellékbüntetések kiszabására az irányadó büntetési tétel keretei között került sor. E törvényes keretek között viszont már a jogalkalmazói egyéniesítés érvényesül, ezért az elsőfokú bíróság döntését már a másodfokú bíróság sem bírálhatja felül korlátlanul [lásd Be. 371. § (2) bek.].

A jogbiztonság érdekében és „a jogerő tiszteletének” a jegyében a

törvény korlátozza a jogerős ügydöntő határozatban megállapított büntetés vagy intézkedés felülvizsgálatát. Ha a minősítés törvényes és más anyagi jogszabálysértés sem történt, a büntetés nemét vagy mértékét meghatározó rendelkezéseket nem lehet megtámadni abból az okból, hogy eltúlzottan - vagy akár törvénysértően - súlyosak vagy enyhék. A büntetéskiszabás önmagában nem képezheti felülvizsgálat tárgyát akkor sem, ha annak során a Btk. 37. vagy 83. §-ának az előírásait nem vették figyelembe.

Mindezekre figyelemmel - s miután nem észlelt olyan egyéb eljárási szabálysértést sem, amelynek vizsgálatára a Be. 423. §-ának (5) bekezdése alapján hivatalból köteles - a Legfelsőbb Bíróság a védő felülvizsgálati indítványának nem adott helyt, s a megtámadott határozatokat - a Be. 426. §-a alapján - az I. r. és a II. r. terhelten érintően hatályában fenntartotta.

A Legfelsőbb Bíróság határozata elleni fellebbezést a Be. 3. §-ának (4) bekezdése, a felülvizsgálatot pedig a 416. §-a (4) bekezdésének a b) pontja zárja ki.

A Be. 418. §-ának (3) bekezdése szerint minden jogosult csak egy ízben nyújthat be felülvizsgálati indítványt, kivéve, ha az újabb felülvizsgálati indítvány benyújtása a 416. § (1) bekezdésének e) vagy g) pontján alapul. A Be. 421. §-ának (3) bekezdése pedig úgy rendelkezik, hogy az ugyanazon jogosult által ismételten előterjesztett, illetőleg a korábbival azonos tartalommal ismételten előterjesztett indítvány elutasítására vonatkozó határozat hozatalát a Legfelsőbb Bíróság mellőzheti.

Budapest, 2011. december 1.

Dr. Katona Sándor s.k. a tanács elnöke, Dr. Molnár Gábor Miklós s.k. előadó bíró, Dr. Kiss Sándor s.k. bíró

A kiadmány hitelül:

*tisztviselő
Bné*